

JAARVERSLAG KSGV 2019

1. Samenstelling bestuur

De samenstelling van het KSGV-bestuur was in het verslagjaar als volgt:

1. prof. dr. H. (Herman) Westerink (voorzitter), godsdienstpsycholoog, universitair docent godsdienstfilosofie, Center for Contemporary European Philosophy, projectleider "Maatschappelijke spiritualiteit" aan het Titus Brandsma Instituut, Radboud Universiteit Nijmegen en bijzonder gasthoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor spiritualiteit, mystiek en psychoanalyse' vanwege het KSGV aan de KU Leuven (2015, 31 december 2021);
2. prof. dr. A.W. (Arjan) Braam (vice-voorzitter), psychiater en opleider bij Altrecht geestelijke gezondheidszorg in Utrecht, bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychiatrie' aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht; (2012, 31 december 2020);
3. dr. C.G. (Lia) Vergouwen (penningmeester), godsdienst- en pastoraalpsycholoog, staflid Karmelitaans Centrum voor Spiritualiteit te Haarlem (2004, 31 december 2021);
4. drs. A.L.W. (Guus) van Loenen (secretaris), theoloog, geestelijk verzorger bij Vincent van Gogh voor geestelijke gezondheidszorg (2008, 31 december 2020);
5. prof. dr. M.H.F. (Marinus) van Uden, klinisch psycholoog en psychotherapeut, bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychologische aspecten' en gewoon hoogleraar religiepsychologie aan de Faculteit Geesteswetenschappen van Tilburg University, vanuit het bestuur gedelegeerde voor de leerstoelhouders (1989, eerstvolgende periodieke aftreding op 31 december 2020);
6. prof. dr. T.H. (Hetty) Zock, theoloog en godsdienstpsycholoog, bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de geestelijke verzorging' aan de Rijksuniversiteit Groningen (2005, 31 december 2020);
7. prof. dr. J. (Jessie) Dezutter, religie- en zingevingpsycholoog, onderzoeksprofessor aan de KU Leuven (Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen) (2013, tot 8 november 2019);
8. prof. dr. J.Z.T. (Joseph) Pieper, cultuur- en godsdienstpsycholoog, universitair docent godsdienstpsychologie Tilburg University en bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten' vanwege het KSGV aan Tilburg University (2015, 31 december 2021);
9. prof. dr. C.N. (Kees) de Groot, godsdienstsocioloog en theoloog, universitair docent praktische theologie en bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten' vanwege het KSGV aan Tilburg University (8 november 2019, 31 december 2025).

2. Samenstelling van de redactiecommissie

De samenstelling van de redactiecommissie was als volgt.

1. prof. dr. M.H.F. (Marinus) van Uden (sedert 1988; voorzitter tot september 2018);
2. drs. A.G.A. (Ad) van Heeswijk (1992);
3. mw. dr. C.G. (Lia) Vergouwen (2001);
4. prof. dr. J.Z.T. (Joseph) Pieper (2014; voorzitter vanaf september 2018);
5. prof. dr. H. (Herman) Westerink (2015);
6. drs. G.M.C. (Geert) Eijsbouts (vanaf 1 juli 2018, redactiesecretaris vanaf 10 juli 2018).

3. Secretariaat

Drs. G.M.C. (Geert) Eijsbouts is vanaf 1 juli 2018 studiesecretaris KSGV. Dhr. Eijsbouts is parttime (30%) in dienst als studiesecretaris, diaken bij het Bisdom 's-Hertogenbosch en parttime werkzaam bij een administratiekantoor.

4. Financiële administratie

De salarisadministratie is vanaf 2017 ondergebracht bij administratiekantoor Buro Bilan in Tilburg. Ook de samenstelling van de jaarrekening wordt door dezelfde organisatie verricht. De dagelijkse financiële administratie werd door de studiesecretaris in overleg met de penningmeester verzorgd.

5. Aantal leden en donateurs

Op 31 december 2019 stonden 825 leden ingeschreven. Dit betekende een daling van 56 leden in 2019, tegen minus 105 in 2018, 99 in 2017, idem 75 in 2016. Er werden 16 nieuwe leden bijgeschreven, tegen 23 in 2018, 15 in 2017, idem 15 in 2016. Een aantal van 72 werd in 2019 uitgeschreven, waaronder 15 vanwege overlijden.

6. Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergaderde in 2019 vijfmaal. Ook dit jaar stond de voorbereiding van de studiebijeenkomsten in Nederland en in Vlaanderen daarin centraal. Rond het emeritaat van twee KSGV-leerstoelhouders hebben op vrijdag 27 september 2019 nog een extra studiesymposium en aansluitend de afscheidscolleges plaatsgevonden op Tilburg University. Verder boog het bestuur zich over de volgende onderwerpen:

- beleids- en financiële planning vanaf 2019 en verder, inclusief de financiële gevolgen als gevolg van een krimpend ledenbestand en een qua uren verminderde personeelsbezetting;
- doorvoeren van bezuinigingen, zoals vervangen drukwerk door eigen prints;
- continuering van de bijzondere leerstoelen;
- intensivering van contacten met verwante organisaties in Nederland en Vlaanderen;
- evaluatie van de beide studiebijeenkomsten;
- voorbereiding algemene ledenvergadering;
- overige huishoudelijke verenigingsstaken, zoals de interne verhuizing van het kantoor op de campus van Tilburg University.

7. Bijzondere leerstoelen vanwege het KSGV

7.1 Tilburg University

De bijzondere leerstoel 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychologische aspecten' werd sinds 1 oktober 1994 in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Marinus H.F. van Uden. De bijzondere leerstoel was tot 31 december 2013 ondergebracht bij de Faculteit Geesteswetenschappen, Departement Cultuurwetenschappen van Tilburg University, en sedert 1 januari 2014 gevestigd binnen de Tilburg School of Catholic Theology (TST). Vanaf 1 september 2009 vervulde de leerstoelhouder naast de bijzondere KSGV-leerstoel de gewone leerstoel religiepsychologie aan Tilburg University. Op 27 september 2019 vond in Tilburg een bijzonder studiesymposium plaats getiteld 'Magical Mystery Tour' bij gelegenheid van het emeritaat van prof. dr. Marinus H.F. van Uden, met aansluitend zijn afscheidsrede in de aula van de

universiteit. Nochtans werkt hij daarnaast nog als vrijgevestigd klinisch psycholoog-psychotherapeut te Heerlen en zal hij zijn activiteiten voor het KSGV, in het bijzonder binnen het KSGV-bestuur als portefeuillehouder ‘leerstoelen’ en in de redactiecommissie, blijven continueren. De Commissie van Toezicht rond de bijzondere leerstoel bestond uit de leden: prof. dr. Jos Corveleyn (KU Leuven), dr. Frans Derks, voorzitter (KSGV), mw. prof. dr. Hans Alma (KSGV), prof. dr. Staf Hellemans (TST) en prof. dr. Marcel Sarot (TST). De ‘Stichting Levensbeschouwing en Geestelijke Volksgezondheid’ (SLGV) was daarbij belast met het verwerven en beheren van geldmiddelen ten behoeve van deze leerstoel. Het bestuur van de SLGV werd gevormd door dr. Frans Derks (voorzitter), drs. Guus van Loenen (penningmeester) en dr. Miranda Vroon-van Vugt (secretaris). De infrastructuur rondom de leerstoel (zoals de inschrijving bij de Kamer van Koophandel en bankrekeninggegevens) is vooralsnog in stand gehouden met het oog op toekomstige KSGV-leerstoelhouders. Het jaarverslag over het collegejaar 2018-2019 van de bijzonder hoogleraar werd door de Commissie van Toezicht goedgekeurd. Het volledige jaarverslag is gepubliceerd op de website van het KSGV.

7.2 *Rijksuniversiteit Groningen*

De bijzondere leerstoel ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor het domein van de geestelijke verzorging’ is ingesteld door het KSGV en wordt ondersteund door de *VVP – beweging voor eigentijds geloven*. Per 1 november 2005 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door mw. dr. T.H. (Hetty) Zock. De leerstoel is ondergebracht bij de vakgroep Vergelijkend Onderzoek van Religie van de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap van de Rijksuniversiteit Groningen. Het curatorium van de bijzondere leerstoel bestaat uit de leden: prof. dr. C.K.M. von Stuckrad (Rijksuniversiteit Groningen) (vanaf 4 december 2017 opgevolgd door prof. dr. M. Popovic - Rijksuniversiteit Groningen), prof. mr. dr. A.R. Mackor (Rijksuniversiteit Groningen) en prof. dr. M.H.F. van Uden (voorzitter curatorium, Tilburg University). De ‘Stichting Geestelijke Verzorging en Geestelijke Gezondheid’ (SGV&GG) is belast met het verwerven en beheren van geldmiddelen ten behoeve van de leerstoel. Het bestuur van de SGV&GG wordt gevormd door mw. dr. N.M. Hijweege - Smeets (voorzitter), dhr. W.C.M. Jumelet AC (penningmeester) en drs. G.M.C. Eijsbouts (secretaris). Het meest recente jaarverslag (2018-2019) is te raadplegen op de website van het KSGV.

7.3 *Universiteit voor Humanistiek*

De bijzondere leerstoel ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychiatrie’ is vanwege het KSGV in samenwerking met Altrecht GGZ bij de Universiteit voor Humanistiek (UvH) in Utrecht gerealiseerd. Altrecht GGZ, de Universiteit voor Humanistiek en het KSGV beogen met deze leerstoel de wetenschappelijke kennis op het gebied van levensbeschouwing en psychiatrie verder te ontwikkelen en daarmee bij te dragen aan een humane kwaliteitszorg. Met ingang van 1 oktober 2012 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. A.W. (Arjan) Braam, psychiater bij de crisisdienst Utrecht en opleider psychiatrie bij Altrecht GGZ. De bijzondere leerstoel staat onder toezicht van een curatorium met als leden: prof. dr. Gaby Jacobs, hoogleraar Humanistische geestelijke verzorging (UvH); prof. dr. Carlo Leget, hoogleraar Zorgethiek en begeleidingswetenschappen en bijzonder hoogleraar Palliatieve zorg (UvH); en prof. dr. Marinus van Uden (voorzitter). Het jaarverslag over 2018-2019 is gepubliceerd op de website van het KSGV.

7.4 Tilburg University

De bijzondere leerstoel ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten’ was vanwege het KSGV bij Tilburg University gerealiseerd. De leeropdracht luidde “Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten” en betrof de wetenschappelijke doordenking van het belang van zingevingsvraagstukken, zoals die zich in de huidige maatschappij en cultuur voordoen. De stoel was ondergebracht bij het departement Praktische Theologie en Religiewetenschappen van de School of Catholic Theology van . Per 1 september 2015 was de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Joseph Z.T. Pieper, cultuur- en godsdienstpsycholoog en universitair docent godsdienstpsychologie Tilburg University.

De bijzondere leerstoel stond onder toezicht van een curatorium met als leden: prof. dr. Marinus van Uden (voorzitter); prof. dr. Marcel Sarot (TST); prof. dr. Staf Hellemans (TST); mevr. dr. Lia Vergouwen. Op 27 september 2019 vond in Tilburg een bijzonder studiesymposium plaats getiteld ‘Magical Mystery Tour’ bij gelegenheid van het emeritaat van prof. dr. Joseph Z.T. Pieper, met aansluitend zijn afscheidsrede in de aula van de instelling. Het jaarverslag over 2018-2019 is gepubliceerd op de website van het KSGV.

7.5 Katholieke Universiteit Leuven (Vlaanderen)

De bijzondere gastleerstoel ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor spiritualiteit, mystiek en psychoanalyse’ is vanwege het KSGV bij de Katholieke Universiteit Leuven gerealiseerd. De leeropdracht luidt “Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor spiritualiteit, mystiek en psychoanalyse” en betreft de wetenschappelijke doordenking van de cultuurhistorische plaats van de psychoanalyse en haar theorievorming over spiritualiteit, mystiek en pathologie; alsook de vraag naar de wijze waarop de toegepaste psychoanalyse opnieuw vruchtbaar gemaakt kan worden voor het verstaan van de relatie tussen levensbeschouwing en geestelijke gezondheid. De leerstoel is ondergebracht bij de onderzoekseenheid Pastoraaltheologie en Empirische Theologie van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven.

Per 1 oktober 2016 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Herman Westerink, godsdienstpsycholoog, universitair docent godsdienstfilosofie, Center for Contemporary European Philosophy, projectleider "Maatschappelijke spiritualiteit" aan het Titus Brandsma Instituut, Radboud Universiteit Nijmegen.

De bijzondere leerstoel staat onder toezicht van een Commissie van Toezicht met als leden: prof. dr. Marinus van Uden (voorzitter); mevr. dr. Lia Vergouwen; drs. Guus van Loenen; prof. dr. Johan De Tavernier, decaan van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen (KU Leuven); prof. dr. Anna Vandenhoeck, voorzitter van het Academisch Centrum voor Praktische Theologie (KU Leuven); prof. dr. Joris Geldhof, coördinator van de Onderzoekseenheid Pastoraaltheologie en Empirische Theologie (Faculteit Theologie en Religiewetenschappen, KU Leuven). Het jaarverslag over 2018-2019 is gepubliceerd op de website van het KSGV.

7.6 Tilburg University

De bijzondere leerstoel ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten’ is vanwege het KSGV bij Tilburg University opnieuw gerealiseerd, met als nieuwe leerstoelhouder prof. dr. C.N. de Groot. De leeropdracht luidt wederom “Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met

bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten” en betreft de wetenschappelijke doordenking van het belang van zingevingsvraagstukken, zoals die zich in de huidige maatschappij en cultuur voordoen. De stoel is ondergebracht bij het departement Praktische Theologie en Religiewetenschappen van de School of Catholic Theology van Tilburg University. Per 1 september 2019 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. C.N. de Groot, godsdienstsocioloog en theoloog en universitair docent praktische theologie aan Tilburg University. Op vrijdag 8 januari 2021 staat zijn inaugurele rede gepland. De bijzondere leerstoel staat onder toezicht van een Commissie van Toezicht met als leden: prof. dr. Marinus van Uden, (voorzitter); prof. dr. Marcel Sarot (TST); prof. dr. Staf Hellemans (TST); dr. Lia Vergouwen.

8. Studiebijeenkomsten 2019

Utrecht – De jaarlijkse studiedag van het KSGV vond plaats op vrijdagmiddag 29 maart in Utrecht en het thema luidde: *Positieve psychologie en zingeving. Uitwerkingen in psychotherapie en geestelijke verzorging*. De voorbereidingscommissie heeft aandacht willen geven aan de integratie van zingeving binnen de positieve psychologie, met daarbij de toepassingen van de opbrengst van deze integratie in het veld van de geestelijke gezondheidszorg en de geestelijke verzorging. Als sprekers traden aan prof. dr. Gerben Westerhof (Universiteit Twente), dr. Marijke Schotanus-Dijkstra (Universiteit Twente), prof. dr. Hans Alma (Vrije Universiteit Brussel) en onze KSGV-hoogleraar prof. dr. Hetty Zock (Rijksuniversiteit Groningen).

De studiedag werd door de volgende beroepsverenigingen geaccrediteerd:

- de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP);
- de Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorger (SKGV);
- de Federatie van Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt).

Antwerpen – De studiedag die op vrijdag 10 mei was georganiseerd in samenwerking met UCSIA Antwerpen had hetzelfde thema en vulde de thematieken aan die reeds op de studiedag in Utrecht aan bod waren gekomen. Als sprekers traden aan dr. Anneke Sools (Universiteit Twente), prof. dr. Siebrecht Vanhooren (KU Leuven), dr. Katrien Cornette en prof. dr. Herman Westerink (KU Leuven).

Ongeveer zeventig personen waren bij de studiedag in Antwerpen aanwezig.

Tilburg – Het studiesymposium Magical Mystery Tour stond in het teken van het emeritaat van de KSGV-hoogleraren Joseph Pieper en Marinus van Uden, die aansluitend in de aula van Tilburg University hun afscheidsredes hielden. Als sprekers op het symposium traden de overige KSGV-hoogleraren aan, te weten prof. dr. Kees de Groot, prof. dr. Arjan Braam, prof. dr. Herman Westerink, prof. dr. Hetty Zock. Van hun bijdragen zal in 2020 een aparte reeksuitgave verschijnen. De afscheidsredes van prof. dr. Joseph Pieper en prof. Marinus van Uden, respectievelijk getiteld *Mantelzorg en zingeving* en *Zen en de Zin. Een tochtje meditatief terugkijken*, zijn door Tilburg University in een bundel uitgegeven. Leden van het KSGV zijn in de gelegenheid gesteld een gratis exemplaar hiervan toegezonden te krijgen.

9. Externe contacten en advisering

Met de VVP (Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Nederland) wordt contact onderhouden rond de bijzondere leerstoel in Groningen. Het KSGV heeft met een aantal verwante organisaties op het terrein van religie en geestelijke gezondheid verdergaand

overleg gevoerd over het samenwerken in federatieverband. Sinds 2015 onderhoudt het KSGV contacten met deze organisaties in de Federatie voor Zingeving en Geestelijke Gezondheidszorg (FZGG). De FZGG geeft middels een website de informatie over het KSGV en de andere deelnemende organisaties verder bekendheid. Met de federatiepartner Christelijke Vereniging voor Psychiaters, Psychologen en Psychotherapeuten (CVPPP) is een gezamenlijke brief naar alle leden (bij beide verenigingen) toegezonden om de (gemeenschappelijke) activiteiten onder de aandacht te brengen. Tevens mochten onze leden een gratis Pdf (of overdruk) ontvangen van de decembereditie van het tijdschrift *Psyche & Geloof* van CVPPP. Vanuit de federatie zal in 2022 een internationaal congres in Amsterdam vanuit het Research Institute for Spirituality and Health (RISH, Zwitserland) georganiseerd worden met als voorlopige titel 'Mental Health'.

10. Redactiecommissie

Het leeuwendeel van het werk van de redactiecommissie wordt per e-mail afgehandeld. Daarnaast kwam de redactiecommissie vijfmaal in vergadering bijeen, in de regel voorafgaand aan een KSGV-bestuursvergadering. Zij redigeerde en produceerde twee KSGV-publicaties: de reeksuitgaven 1) *Positieve psychologie en zingeving. Integratie en toepassingen* en 2) *Magical Mystery Tour* (voorlopige titel). Van KSGV-publicaties verscheen – naast tal van verschijningsberichten zonder inhoudelijke bespreking – de volgende recensie:

2-92: Geestelijke verzorging en 'evidence-based' werken.
Psyche & Geloof 30 (2018).

Verder verscheen er een recensie over het studiesymposium *Magical Mystery Tour: The Magical Mystery Tour Symposium*, *Tijdschrift voor Theologie* 59 (2019/4), 416.

11. Verkoop publicaties

In het verslagjaar werden door 220 bestellers in totaal 205 fysieke publicaties en daarnaast ook 82 kopieën van uitverkochte publicaties (in .pdf) afgenomen, in totaal 287 (2018 = 335; 2017 = 283; 2016 = 309; 2015 = 309). Daarvan werden in het verslagjaar 13 exemplaren (2018 = 11; 2017 = 32; 2016 = 20; 2015 = 19) via de boekhandel besteld. De vier meest gevraagde titels waren *Prachtige dans*, *Trauma, geweld en religie*, *Tussen de regels* en *Ruimte voor verlies*. Aan Dedicon, voorheen de Federatie Nederlandse Blindenbibliotheken, werden volgens eerdere afspraak digitale bronbestanden van KSGV-publicaties gezonden ten behoeve van mensen met een leesbeperking.

12. Ledenwerving

Aankondigingen van nieuwe publicaties en studiebijeenkomsten van het KSGV worden standaard per e-mail aan bestaande relaties verzonden. Voor afzonderlijke studiebijeenkomsten of publicaties werden tussen de 2.000 en 3.000 aankondigingen verzonden.

drs. G.M.C.Eijsbouts, studiesecretaris KSGV, 21 december 2020